

Duba Gyula az Irodalmi Szemle 1977 szeptemberi számában („Így lett szocialista író Fábry Zoltán”) azt írja róla, hogy kezdetben a vallásos jellegű hit iránti vonzódással volt tele és „egy idealista hívő végkövetkeztetésére jut: Az anyag prioritásának elismerése egyet jelent az akarat feladásával, az ateizmus-sal, az anarchiával”. (I. h. 581. old.)

Később — sajnos jogosan! — kiábrándul a keresztény kurzus politikusaiból és közéleti embereiből. Ennek következtében távolodik a kereszténységtől és az istenhittől.

Fájó sebet okozott neki az a tény, hogy „Adalbert Hudák, a hitlerista stószí evangélikus lelkész a szlovák evangélikusok lapjában 1939-ben arra biztatta a stószíakat, hogy — miként ezt Fábry maga írja — „pakolják szekerekre a könyvtáramat és a stószí Mária-hegyen, a katolikus kápolna előtt égessék el” (Gál Sándor: Stósz, 1977, — Látóhatár, 1977 október, 45. old.). — A stószíak megvédték Fábry Zoltánt, a máglya nem lobbant fel, noha a helye már ki volt jelölve. s éppen egy katolikus kápolna előtt.

Ám mindezek ellenére sem történt meg az Fábry Zoltán lelkében, amit Duba Gyula ír cikkében (I. h. 584. o.), hogy tudniillik *teljesen* eltávolodott volna Istentől, szeretettől, békességtől. A fenti levél egészen másról beszél!

Figyeljük meg

az imádkozót. Akit imádságos élete „bezománcoz”. Kiül rá, kirakódik rá egy finom réteg s bevonja; a nyugalomnak, a rejtettségek, az elmosódó személyiségnek, s a lélek fiatalságának a keveréke ez vagy inkább a bőr színe, hamva, jellege; elválaszthatatlan testi-lelki jelenség.

Nem a jól tápláltak ráncatlan nyugalma az övé. Nem a jó kondíció biológiai következménye, hanem az egyensúlyba hozott s abban tartott küzdelem nyugalma. Érezzük az ilyen nyugalmon, hogy a mélyében erők dolgoznak, sőt, most dolgoznak igazán, látva-láthatatlanul, és a küzdelem nyoma ott van az arcvonásokon, a csontozatban, az alapa vésvé. A megvívott küzdelemé, mely mégis bármikor föllángolhat. Mint a fegyvert nyugtató ellenfelek földszávjá, olyan némely imádkozó arca, amit egy hajnalon vastag hó borít be; ki számított erre? Az a hó többé el nem olvad; az a békesség. A nyugalom az imádkozó ös-békéje.

S a rejtettség erről a magasból jött hóról fénylik, annak a mélynek visszhangja a bőrön. Ó, nevetget, akár hangoskodhat is; lehetnek bőbeszédű órái is, rejtettségét többé nem vetkőzheti le; belül él. Mint valami szervesült csönd a bőrén, finom sápadtság, amely a hallgatni mindig kész ember engedelmisségére mutat. A tekintetében derűs kitartás, várakozás és bizalom van együtt, ha alatta fűgén mőzog is a száj; valami ügyes sietség azt jelzi a mozgásában, hogy az imádkozó tulajdonképpen rejtettségéből rejtettségbe tart.

Személyisége elmosódik, de az egysége létrejön. Ahogy az izzításban kiolvad a fémből egy csomó színes és fölös részecske, puha parány, minden, ami nem fém s így megmarad, sőt, a mélyből fölmerül az egész ember sajátos alaprajza, **eredetisége**, lesimitva, eldolgozva, a lényege szerint kidomborodva, összhangban a személytelenítő isteni szándékkal, mely az ember egységét akarja. Mert az ember nem önmaga gigantikus fantomjára törekszik, hanem Istenre akar hasonlítani. Mintha tejüveg mögött látnánk egy senkiével össze nem téveszthető arcot, amely ahogy veszít a személyességéből, lassan úgy kezd emlékeztetni Istenre.

S a lélek fiatalsága talán az, ami e tulajdonságokat mintegy emberi-vallási magatartásban összegezi. Így tartozik egybe a nyugalom, a békes-

ségből kiáradó derű, a rejtettségben megsejtett erő, az emberi tűz és az isteni áhítat. Ezek a jellemzők összepárosíthatók; hasonlók is egymáshoz és ellentétesek is egymással. Mert a derű az áhítat testvére, a tűz az erőé, a küzdelem a mozgásé. Ugyanakkor az áhítat az erő ellentétének látszik, a tűz a derű ellentétének, a mozgás a nyugaloméknak. Mégis áthatják egymást, illeszkedő és megtermékenyítő egységbe rendeződnek, kirajzolva a lélek időtlen, mert Istennél élő arculatát.

Az imádság szeliddé tesz. A szelídség a tulajdonságok végső egysége, amint a színeké a fehér szín. Aki szelíd, annak befelé van tágas kiterjedése; kifelé halni látszik. S ahogy halódik, emberi titka is egyre mélyebbre húzódik s kifelé egyre fénylőbb.

Vasadi Péter

HONISMERET

VARGA IMRE

A CANONICA VISITATIO ÉRTELMEZŐ SZÓTÁRA (I.)

Az egyházlátogatási jegyzőkönyvek kutatóinak lényegében három feladattal kell megbirkóznok: 1) a kézzel írt latin nyelvű szöveget el kell olvasni, 2) le kell fordítani, 3) helyesen kell értelmezni.

E három követelménynek tudományos színvonalon csak az tud megfelelni, aki kitűnően ismeri a latin nyelvet, amelyről fordít és a magyar nyelvet, amelyre fordít. És mivel a jegyzőkönyvek mindegyike egy-egy tenyérnyi valamikori élet, a fordítónak a szöveget egybe kell vetnie a korabeli vallási, társadalmi, gazdasági és politikai viszonyokkal.

A jelen tanulmány azt a gyakorlati célt szeretné szolgálni, hogy a latin nyelvben kevésbé járatos honismereti kutatóknak segítségére legyen. A győri püspöki levéltárban található egyházlátogatási jegyzőkönyvek beosztását, szókincsét veszem alapul.

I. BEVEZETÉS. Ez jelzi a vizitációt elrendelő egyházi, vagy egyházi és világi méltóságok neveit, a vizitátor személyét, a vizitáció időpontját, helyét. Szemléltetés céljából a Győri Székesegyházi Főesperesség 1698-i egyházlátogatási jegyzőkönyveinek idevonatkozó részét veszem.

„Visitatio peracta penes benignissimum mandatum Sacrae Caesariae Regiaeque Mattis Dni Dni nostri Clementissimi Leopoldi I-mi Romanorum Imperatoris et Regnorum Germaniae, Hungariae, Bohemiae et Regis, Archiducis Austriae et iussu et auctoritate Serenissimi ac Reverendissimi Principis, ac Dni Dni Christiani Augusti Saxoniae et ducis et Episcopi Jaurinensis, Comitatusque ejusdem Supremi ac perpetui Comitatus ordinarii et Dni Dni nostri gratiosissimi per me Joannem Lacza venerabilis Capituli Cathedralis Ecclesiae Jaurinensis Archidiaconum et Canonicum loci ejusdem digesta hoc ordine quo sequitur Anno Dni 1698.” (Nem szerinti idézet!)

Fordítása: Egyházlátogatás, amelyet I. Lipót német—római császár, Magyarország és Csehország királya, Ausztria főhercege, szent császári és királyi fellegény urunk parancsából és főtisztelendő Keresztély Ágoston szász herceg, győri püspök őfelségének, ugyanezen vármegye örökös főispánjának, legkegyesebb